

Govoreč zelo na splošno, torej lahko rečemo, da je državljanska vzgoja bolj kot koncept predvsem nekakšen skupni imenovalec, nekaj, kar naj na eni strani utemelji funkcijo šole in na drugi vsaj na videz reši probleme širokega spektra vrste družbenih agensov, od npr. problemov staršev do tistih, ki so domena institucionalnih dejavnikov. Vsi ti pogosto vidijo razloge za probleme, s katerimi se ukvarjajo, v tem, da »šola svojih nalog ne opravlja zadovoljivo«. Evidenca, na katero se v tem pogledu sklicujemo, seveda ni in ne more biti kdo ve kako znanstvena, je kratkomalo navzoča v prostoru javnosti, kjer se nenehno ohranja kot konstitutivna tematika, ki si jo podajata civilna in politična družba. Gotovo je sicer, da bi lahko govorili o tem, da je vedno bilo tako, vsaj odkar poznamo fenomen obveznega šolstva. Vendar pa ta trditev ne bi pojasnila ničesar drugega, razen morda tega, da sta tako nekoč ožja kot sedanja širša in morda bolj pluralna javnost navsezadnje označeni s podobnimi stvarmi v območju javnega interesa, kar ne more izpodbiti relativne novosti problemov.

Kako torej potemtakem definirati državljansko vzgojo, ki se na koncu vendarle mora vzpostaviti znotraj šolskega prostora kot odgovor na najsplošnejše zahteve in pričakovanja širokega spektra zaznavnih družbenih interesov, ki se navadno prevedejo v politično in pravno opredelitev šolskega sistema? Na abstraktni ravni, na kakršni se običajno izrekajo takšne opredelitve (recimo v obliki zakonodaje, odločitev strokovnih in upravnih teles državnega aparata), gre potemtakem za neko *podobo državljanja*. Glede na nujnost obvezne šole kot sestavine družbe v večjem delu sveta, je torej že v samem pojmu *državljanja* vsebovana kategorija, v katero je vpisano neko vsaj minimalno obdobje šolanja. Ali drugače: državljani se med seboj razpoznavajo tudi kot nekdanji učenci šole, v njihov državljanski status je praktično povsem neizogibno vpisano šolanje. Med drugim je nas vse šola pomembno kvalificirala za državljane hkrati s tem, ko nas je kvalificirala še za kaj drugega, kot npr. predvsem za poklic. Pa tudi nasprotno je v ne tako neopaznem marginalnem pojavu asocialnih oblik vedenja, hočeš-nočeš udeležena šola – če nič drugega kot prostor, kjer se simptomi asocialnosti pri posameznikih navadno najprej razvidno pokažejo. Posebna državljanska vzgoja, ki v vsej zgodovini obveznega šolstva ni bila vedno izrecno kurikularno organizirana, je v novejših gibanjih bodisi za dopolnitev bodisi za reformo šole postala ravno v tej obliki, torej kot del celotnega šolskega kurikulumu, objekt zahtev, pričakovanj in mnogih problematizacij, ki jo ponazarjajo tudi mnoge polemike. Državljanška vzgoja kot sestavina kurikulumu potemtakem ni izčrpno definirana, ampak je definirano samo njeno mesto, njena funkcija pa samo *in abstracto*. Upošteva vsebo-